

РЕШЕНИЕ

№ 410

гр. П., 12.12.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – П., ТРЕТИ ГРАЖДАНСКИ СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и девети ноември през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Андрей Ив. Николов

при участието на секретаря Величка Андреева
като разгледа докладваното от Андрей Ив. Николов Гражданско дело № 20231230101097 по описа за 2023 година
и за да се произнесе, взе предвид следното:

Предявени са искове по чл. 26, ал. 1, предл. 1 ЗЗД и по чл. 55, ал. 1, предл. 1 от същия закон.

Ищецът – Б. А. В., с постоянен адрес в с. Б., общ. П., ЕГН *****, твърди, че между него (като кредитополучател) и ответника (като кредитодател) е бил сключен Договор за потребителски кредит с № 7001104188 от 10.12.2019 г. Сочи, че в чл. 7.1 от този договор е предвидено той да заплати на кредитодателя такса за „оценка на риска“ от 144,90 лв. Счита, че цитираната уговорка е нищожна, защото противоречи както на разпоредбите на чл. 10а, чл. 21, ал. 1 и чл. 33 ЗПК, така и на тази по чл. 143, ал. 1 ЗЗП, поради което не дължи визираното вземане. Заявява, че въпреки това е заплатил част от него, в размер на 6,24 лв., на ответната страна. Искане нищожността на клаузата, уреждаща тази такса, да бъде прогласена от съда, а посочената сума да му бъде присъдена (съобр. изменението на осъдителния иск, направено по чл. 214, ал. 1, изр. 3, предл. 1 ГПК), ведно със законната лихва, считано от датата на подаването на исковата молба – 17.08.2023 г., до погасяването. Желает в полза на адвоката, който му е предоставил безплатна правна помощ в настоящото производство, да бъде определено съответното възнаграждение.

Ответникът – „Т. Б. А. Б.“ ЕАД, със седалище и адрес на управление в гр. С., ул. „Д. Х.“ № 52-54, ЕИК ***, оспорва ищцовите претенции, настоява за отхвърлянето им и за присъждане на съдебно-деловодните разходи, които е сторил. Излага доводи,

че оспорваната уговорка е валидна и платеното по нея не подлежи на връщане.

Съдът приема следното:

1. По иска за нищожността на атакуваната договорна клауза поради колизия със закона (чл. 26, ал. 1, предл. 1 ЗЗД):

Недействителността на правните сделки е родово понятие, което обединява всички сделки, имащи недостатък, предвиден в закона, който им пречи да произведат юридическото действие, искано от страните по тях. Нормативната й уредба е с разпоредби от императивен порядък. Нищожността пък е нейната най-тежка форма, доколкото нищожната сделка изначално не поражда ефекта, към който е насочена (вж. по-подробно по тези въпроси *проф. В. Таджер, „Гражданско право на НРБ. Обща част. Дял II“, издателство „Софи-Р“, 2001 г., стр. 454 и сл.*).

С оглед диспозитивното начало в исковия граждански процес (чл. 6 във вр. с чл. 124, ал. 1 ГПК), когато е сезиран с иск за обявяване на нищожността на правна сделка или на отделни клаузи от нея, съдът е обвързан да се произнесе само по релевирания в исковата молба порок (съобр. *мотивите към Тълкувателно решение № 1/27.04.2022 г. по тълк. д. № 1/20 г., ОСГТК на ВКС*).

С доклада по делото, на основание чл. 146, ал. 1, т. 3 и т. 4 ГПК, са отделени за ненуждаещи се от доказване признатите от страните обстоятелства за сключването помежду им на процесния договор, включително в частта му за клаузата, чиято нищожност се претендира.

Според тази уговорка, кредитополучателят е длъжен да заплати на кредитодателя 144,90 лв., под формата на упоменатата по-горе такса по кредита.

От съдържанието на кредитния договор, копие от който е приобщено към доказателствения материал, допълнително се изяснява, че:

- таксата за „оценка на риска“ е насочена към обезпечаване на разходи на кредитодателя по оценката на платежоспособността на кредитополучателя и произтичащата от това възможност последният да не изпълни насрещните си задължения по кредита;

- самата кредитна сума е 1 000 лв.;

- годишният процент на разходите е 47,77 %;

- годишният лихвен процент е 18,47 %;

- крайният срок е до 15.12.2020 г.;

- погасяването се извършва чрез месечни вноски, разписани в нарочен погасителен план, който е инкорпориран в договора.

Кредиторът по един потребителски кредит (заем), какъвто е настоящият случай, има право да събира от потребителя такси и комисиони за допълнителни услуги, стига те да не са свързани с усвояването и управлението на заема (чл. 10а, ал. 1 и ал. 2 ЗПК). Правилото на чл. 10а ЗПК е императивно, тъй като е установено в публичен интерес, с

оглед целта на този закон – да осигури защита на потребителите чрез създаване на равноправни условия за получаване на потребителски кредити (заеми), както и чрез насърчаване на отговорно поведение от страна на кредиторите при предоставяне на такива финансови продукти (чл. 2 ЗПК). Затова и всяка клауза в договор за потребителски кредит (заем), имаща за цел или резултат заобикаляне на въведените законови изисквания, е нищожна (чл. 21, ал. 1 ЗПК).

Сегашната хипотеза се отнася до потребителски паричен кредит на ниска стойност (1 000 лв.) и за кратък период (1 година). Кредитополучателят е физическо лице, встъпващо в облигационната обвързаност, с цел задоволяване на лични нужди от парични средства, докато кредитодателят е търговец, който сключва такива договори по занятие (т. е. те са част от професионалната му търговска дейност). Таксата, събирана от кредитодателя, за да оцени кредитната благонадеждност на кредитополучателя, е в отклонение от нормативния регламент на чл. 16 ЗПК, който предвижда първият да извърши такава преценка още преди сключването на договора, без да я обвързва с финансово задължение за втория. Начисляването на подобна такса всъщност не касае никаква дейност, която да е в полза на длъжника, а обслужва кредитора, в резултат на което нарушава забраната на чл. 10а, ал. 2 ЗПК (вж. в този смисъл *Решение № 115/08.05.2019 г. по в. гр. д. № 423/18 г. на Окръжен съд – гр. Кюстендил* и *Решение № 421/17.05.2019 г. по в. т. д. № 306/19 г. на Окръжен съд – гр. Варна*).

В обобщение на казаното дотук се налага финалният извод, че атакуваната от ищеца договорна клауза е нищожна заради противоречието ѝ с императивния нормативен текст на чл. 10а, ал. 2 ЗПК, поради което е безпредметно да се извършва проверка и за нейното съответствие с останалите разпоредби от този закон, на които се прави позоваване в исковата молба, както и с чл. 143, ал. 1 ЗЗП.

2. По иска за присъждане на недължимо платената сума (чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД):

Поначало уважаването на тази искова претенция е детерминирано от кумулативното наличие на две предпоставки – 1/ предаване от ищеца и съответно получаване от ответника на материалното благо, което е предмет на иска, и 2/ начална липса на основание за имуществено разместване от такъв порядък (вж. в този смисъл *Постановление № 1 от 28.05.1979 г., Пленум на ВС*).

Според ангажираната от ответника справка за плащанията по процесния кредит, ищецът му е заплатил част от таксата за „оценка на риска“, а именно 6,24 лв.

Абсолютната недействителност на договорката, даваща регламентация на обсъжданата такса, показва, че плащането е било без основание.

В този контекст се явяват установени условията и за основателността на осъдителния иск.

3. По съдебните разноси и държавната такса за делото:

Изходът от спора предоставя право на съдени разноси само на ищцовата страна (чл. 78, ал. 1 ГПК).

Ищецът не е доказал реалното извършване на съдебно-деловодни разходи, но е получил безплатна правна помощ в производството пред настоящата инстанция. На адвоката, който я е предоставил – Д. В. М. от Адвокатска колегия – гр. П., с адрес на кантората в гр. П., бул. „П. ш.“ № 81, ет. 3, ап. Б, трябва да бъде присъдено възнаграждение (чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗАДв.). То е 480 лв. и е определено, по реда на чл. 38, ал. 2 ЗАДв. във вр. с чл. 7, ал. 2, т. 1 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. на Висшия адвокатски съвет. Тъй като адвокатът, на когото се присъжда това възнаграждение, е регистриран по реда на ЗДДС, съобразно представеното копие на удостоверение за регистрация, издадено от органите на Националната агенция по приходите, в него е включен и дължимият ДДС (вж. *Определение № 280/14.06.2018 г. по ч. гр. д. № 1704/18 г., IV г. о. на ВКС, Определение № 216/19.06.2018 г. по т. д. № 1587/17 г., II т. о. на ВКС и Определение № 429/19.07.2018 г. по ч. т. д. № 1673/18 г., II т. о. на ВКС*).

Предвид освобождаването на ищеца от задължението за внасяне на държавни такси и на разноси по производството, ответникът следва да заплати в полза на съда дължимата такса (чл. 78, ал. 6 във вр. с чл. 83, ал. 2 ГПК), която е 100 лв.

Ръководейки се от изложените съображения, Районен съд – гр. П., Гражданско отделение, Трети състав

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА, на основание чл. 26, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, за нищожна клаузата за таксата „оценка на риска“, съдържаща се в чл. 7.1 от Договор за потребителски кредит с № 7001104188 от 10.12.2019 г., сключен между Б. А. В., с постоянен адрес в с. Б., общ. П., ЕГН ***** (като кредитополучател) и „Т. Б. А. Б.“ ЕАД, със седалище и адрес на управление в гр. С., ул. „Д. Х.“ № 52-54, ЕИК *** (като кредитодател), поради противоречието й с чл. 10а, ал. 2 ЗПК.

ОСЪЖДА, на основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, „Т. Б. А. Б.“ ЕАД, със седалище и адрес на управление в гр. С., ул. „Д. Х.“ № 52-54, ЕИК ***, да заплати на Б. А. В., с постоянен адрес в с. Б., общ. П., ЕГН *****, сумата от 6,24 лв., представляваща недължимо платена такса за „оценка на риска“ по Договор за потребителски кредит с № 7001104188 от 10.12.2019 г., сключен между последния (като кредитополучател) и първото (като кредитодател), ведно със законната лихва, считано от датата на подаването на исковата молба – 17.08.2023 г., до погасяването.

ОСЪЖДА, на основание чл. 38, ал. 2 ЗАдв., „Т. Б. А. Б.“ ЕАД, със седалище и адрес на управление в гр. С., ул. „Д. Х.“ № 52-54, ЕИК ***, да заплати на адвокат Д. В. М. от Адвокатска колегия – гр. П., с адрес на кантората в гр. П., бул. „П. ш.“ № 81, ет. 3, ап. Б, сумата от **480 лв.**, представляваща възнаграждение за безплатната правна помощ, която последният е оказал на ищцовата страна по делото.

ОСЪЖДА, на основание чл. 78, ал. 6 във вр. с чл. 83, ал. 2 ГПК, „Т. Б. А. Б.“ ЕАД, със седалище и адрес на управление в гр. С., ул. „Д. Х.“ № 52-54, ЕИК ***, да заплати в полза на бюджета на съдебната власт, по бюджетната сметка на Районен съд – гр. П., сумата от **100 лв.**, представляваща дължимата държавна такса за производството по делото.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване от страните, пред Окръжен съд – гр. Б., в 2-седмичен срок, считано от връчването на препис, с въззивна жалба, която се подава чрез Районен съд – гр. П..

Съдия при Районен съд – П.: _____